

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΙ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει¹ ἔδημοσιεύθη ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «*ἔτυμολογία ὀνομάτων*» κείμενόν τι ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 92 κώδικος τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ἱερᾶς μονῆς τῶν Ἰβήρων περιέχον παραδόξους ἐτυμολογίας διαφόρων λέξεων.² Τὸ κείμενον τοῦτο δὲν εἶνε ἀνέκδοτον. Ἐν δὲ τῷ Ὁδηγῷ τοῦ Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «*Περὶ ἐτυμολογίας*»³ εὐρίσκομεν μέγα μέρος τοῦ κειμένου τούτου ἐκδεδομένον. Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν δύο κειμένων προκύπτει ὅτι τὸ ἐκδεδομένον ἤδη κείμενον ἐν τῷ Ὁδηγῷ τοῦ Σιναΐτου προσέρχεται ἐκ χειρογράφου ἀκριβεστέρου καὶ κατὰ πολὺ ἀνωτέρου τοῦ κώδικος 92 τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων. Ἐντεῦθεν ἐξηγοῦνται τὰ πολλὰ σφάλματα, ἅτινα παρατηροῦνται εἰς τὸ κείμενον τῶν Ἰβήρων, σφάλματα τοιαῦτα ὅστε καθιστῶσι πολλαχοῦ ἀκατανόητον τὸ κείμενον καὶ δυσχερεστάτην τὴν διόρθωσιν καὶ εἰς τὸν τὰ μάλιστα ἐξησημένον ὀρθαίμῳ. Παραδείγματά τινα θέλουσι πείσει πάντα περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ἀνωτέρω. Οὕτω ἐν σελ. 348 στίχ. 1 ἀναγιγνώσκωμεν τὰ ἀκατανόητα ταῦτα: «*Φθίσις ἐστὶν ἡ σορὸς ἐν ἣ τὸ σῶμα ρεῖ*»

1. Τομ. δέκατος τέταρτος. Τεύχος Δ' 31 Μαΐου 1920.

2. Σελ. 347 ἑ.

3. Πρβλ. Πατρολ. Migne τομ. 89 σ. 81. Τὸ ἔργον ἀρχεται παρὰ τῷ Σιναΐτῃ: «*Ἐτυμολογία ἐστὶν ἡ τῆς δυνάμεως τοῦ ὀνόματος ὀρθότης, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος ἐρμηνευομένη. Οἷον ἡ εἰρήνη κατὰ τὸ ἡρεμεῖν τὸν νοῦν*» κτλ. Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ἐνταῦθα ὅτι καὶ ἄλλα ἐκ τῶν καταλειφθέντων ὑπὸ τοῦ Λάμπρου κειμένων ἔχουσιν ἐκδοθῆ. Ἐνταῦθα σημειῶ, θέλω δὲ σημειοῦ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κειμένων, ἐφ' ὅσον καταλήγω εἰς θετικά πορίσματα, ὅτι τὸ ὑπ' ἀριθ. ΡΛΘ' κατάλοιπον, «*τοῦ ἁγ. Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου ἐκ τῶν πρὸς Σέλευκον Ἰάμβων ἐκ τοῦ κώδικος Μονῆς Φιλοθέου 42 φ. 214α καὶ ἑ. στίχ. 68*» (πρβλ. Ν. Ἑλλ. τομ. 14 σελ. 126) εἶνε ἐκδεδομένον ἐν τῇ πατρολογία Migne τομ. 37 σελ. 1594 ἑ. μεταξύ τῶν ἔργων τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. ΡΜΒ' «*Γρηγορίου Θεολόγου πρὸς Παρθένιον παρμεντικὸς (γρ. πρὸς παρθένον παρμεντική ἐκ τοῦ κώδ. βιβλιοθήκης Πρωτάτου ἁγ. Ὄρους 3 φ. 372β ἑ. (Ν. Ἑλλ. τομ. 14 σ. 126) εἶνε ἐκδεδομένον ἐν πατρολογία Migne τομ. 37 σελ. 632 ἑ. Τὰς σημειώσεις ταύτας θεωρῶ ἀναγκασίας πρὸς ἀποφυγὴν ματαίων κερῶν τῶν θελόντων ν' ἀσχοληθῶσι περὶ τὰ κατάλοιπα τοῦ Λάμπρου.*»

ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «φθίσις γὰρ ἢ σήψις ἐστί. Σορὸς ἐν ἢ τὸ σῶμα ρεῖ» καὶ ἐν σελ. 347 στίχ. 2 τὰ ἐξ ἴσου ἀκατανόητα «Σωφροσύνη κατὰ τὸ σῶμα φρονεῖν ἀπὸ ὅπου» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «Σωφροσύνη κατὰ τὸ σῶμα φρονεῖν ἢ τὸ σῶμα φρουρεῖν ἀπὸ ὅπου». Ἐπίσης ἐν σελ. 348 στίχ. 25 «θάνατος θάνατος διὰ τὸ τίθεσθαι κατὰ νότον τὸν θνήσκοντα» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «θάνατος θάνατος διὰ τὸ τίθεσθαι κατὰ νότον τὸν θνήσκοντα» καὶ ἐν σελ. 5 τὸ τελείως ἀκατανόητον «Σταυρὸς ἤγων μῆκος καὶ πλάτος· εὖρος τὸ πλάτος ἐστίν» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ καὶ πλήρους «Σταυρὸς στά, εὖρος· στάσις καὶ εὖρος ἤγων μῆκος καὶ πλάτος· εὖρος γὰρ τὸ πλάτος ἐστίν». Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παραδειγμάτων, ἅτινα ἠδυνάμην νὰ πολλαπλασιάσω, καταφαίνεται πόσον διεφθαρμένον μετεδόθη ἡμῖν τὸ περὶ ἔτυμολογίας κείμενον ἐν τῷ κώδικι τῆς μονῆς τῶν Ἰβήρων καὶ μετὰ ποίας προσοχῆς πρέπει νὰ κάμῃ τις χρῆσιν τοῦτου παραβάλλον αὐτὸ πάντοτε πρὸς τὸ ἐκδεδομένον ἤδη κείμενον. Οὕτω π. χ. τὸ ἐν σ. 347 στίχ. 2 «πλαγίζειν» πρέπει νὰ διορθωθῇ «πλαγιάζειν», ἐν σ. 348 στίχ. 4 τὸ «Κοινωνία διὰ τὸ ἕως κοινὰ εἶναι τὰ μέρη» πρέπει νὰ διορθωθῇ «Κοινωνία διὰ εἰς κοινὸν εἶναι τὰ μέρη». Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι στίχ. 10 ἀντὶ «οἶεσθαι» γραπτέον «ἴστασθαι», τὸ ἐν σελίδι 349 στίχ. 12 «ὀδόντες οἱ ἐπὶ ὀδῶ ὄντες» γραπτέον «ὀδόντες οἱ ἐπὶ ἔδωδῃ ὄντες». Τὸ ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι στίχ. 15 «Νοτάριος δωρικὴ λέξις, νότα γὰρ τὰ γράμματα» γραπτέον «Νοτάριος, ρωμαῖα ἢ λέξις· νότα γὰρ τὰ γράμματα» καὶ πλεῖστα ἄλλα, ἅτινα πᾶς τις δύναται νὰ διορθώσῃ ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ παρὰ Migne ἐκδεδομένον κείμενον καὶ ἐφαρμοζὼν τοὺς παραδεδομένους κανόνας καὶ μεθόδους τῆς διορθώσεως τῶν κειμένων. Οὕτω π. χ. ἀντὶ τοῦ ἐν σ. 349 σελ. 2 «Μάλων ἐκ τοῦ μαλλοῦ τῶν τριχῶν» γραπτ. «Μάλη ἐκ τοῦ μαλοῦ τῶν τριχῶν» καὶ στίχ. 8. ἀντὶ «Νεφέλη παρὰ τὸ τὰ νέματα φέρειν» γραπτέον «Νεφέλη παρὰ τὸ τὰ νέματα ἐφελεῖν», ἵνα ἐκ πολλῶν ὀλίγα ἀναφέρω.

Κ. Ι. Δ.